

REPORTAGE | Linkebeek, waar vissen gekweekt worden door het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek

Eigen kweek: Vlaanderen zet zijn vissen uit

Zijn er vissen uitgestorven of ernstig bedreigd? Dan is kweken vaak het laatste reddmiddel om ze terug te krijgen. Forellen, kwabalen en donderpadden vinden hun weg van het kweekcentrum in Linkebeek naar de Vlaamse waterlopen.

VAN ONZE REDACTEUR

TOM VERBEKE

FOTO'S FRED DEBOCK

Linkebeek | In het Broek van Boortmeerbeek (Vlaams-Brabant) worden gisteren de laatste 152 van 2.200 kamsalamanders uitgezet. De amfibieën moeten weg uit hun oorspronkelijk gebied aan het Zandweg bij Mechelen. Daar hadden ze, door een ingres in het kader van het Signaalplan, geen toekomst meer. Ze werden gevangen en konden zich tot gisteren maar harenliefst voortplanten in Linkebeek. Daar heeft het Instituut voor Natuur en Bosonder-

zoek (Inbo) een kweekcentrum. Het kweekcentrum is gevestigd in een fraai, honderd jaar oud pand, waar een gebied met 26 vijvers met een eigen bron bij hoort. Dit was vroeger het privédom van een eekhoornkoning, een van de koninkrijken voor forellen, bedoeld voor consumptie, amuse- en/of vertel Johan Auwers, een van de medewerkers van het centrum. Na de Tweede Wereldoorlog kwam het onder de hoede van de Leuvense universiteit, in de jaren 1990 kwam het in handen van het Inbo. Alles draait hier om het herstel van soorten die in Vlaanderen bedreigd of al uitgestorven zijn. Ze leven hier van bij hun conceptie tot de larven klaar zijn voor introductie in de natuur. Vissen worden nog altijd de hoofdsoort: de werpelings, de beekforel, de snoek, de rivierdonderpad, de kopvoorn, de kroeskarpier. Het linnenbeekje is de beek, een oeroud diertje dat al rondreizen ten tijde van de dinos.

Vier miljoen kwabalen

Jaarlijks gaan hier 400.000 kwabalen de deur uit, maar de kwabaal span de kroon met 4 miljoen stuks. Dit is een soort die op kwantitatief mikst voor zijn voortplantingskansen. Er overleven er maar heel weinig. Kikkers, reigers en snoeken eten er veel op. De kwabaal was uitgestorven in Vlaanderen maar is nu, dankzij uitzettingen in de Grote Nete en de Limburgse Boobek, helemaal

Terwijl Johan Auwers de vissen in de vijvers bijvoedt, maken Bruno en Jisk de beekforellen klaar voor de grote verhuizing. Worden ook gekweekt in Linkebeek: kamsalamanders (onder links) en rivierdonderpadden.

terug. Als de populatie weer op peil is en gezond is, zit ons werk erop en kan de kweek van die soort stoppen; zegt Auwers. Maar kweken alleen volstaat niet, de waterkwaliteit moet goed zijn en je moet ook hun leefgebied herstellen.

Buikje schrijven

De natuur wordt hier echt wel een handje geholpen. Auwers en zijn collega's moeten soms op de bank van de beekzijde schrijven om de vijvers te doen kloppen. Hetzelfde gebeurt bij de mannetjes voor hun zaad. De bevruchte eieren gaan in flessen voor hun verdere ontwikkeling. Deze manuele methode verhoogt de overlevingskans.

Het huidige nauw. Voor sommige soorten is een goede bevruchting een kwestie van twee geslachtelijke dagen per jaar. Als het dat niet lukt, is je kans verkleint. Dat is soms best frustrerend, zegt Auwers. Het betekent dat hij en zijn team soms zeven dagen op zeven, dag en nacht, klaar moeten staan.

Auwers toont het vijvercomplex. Over de de vijver hangt een net om de aalstelhersers weg te houden. In een andere liggen speciale ringnetten waardoor de vissen zich kunnen verscheppen. Een ongewenst beest van aalstelhersers betekent honderd kilo vis weg in een week.

Niet alle vissen worden in vijvers gekweekt, sommige zitten in bassins. Als we ze uit een vijver halen, moeten we dat alden bevruchting en de dieren te kunnen spechtigen. Ze lopen toe het risico op verwondingen. In een bassin is dat risico kleiner, maar daar regens en dat kan op ziekte dan weer groter.

Vissers blij

Wij zien hoe 110 kilogram beekforellen, groot voor 100.000 exemplaren, gevangen worden in de bassins en in het bakken geschep. De klant is Chris Van Werfvinghe bij het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) beweegt voor de vissen in Vlaanderen, voor Brabantse waterlopen. Dat agentchap is de belangrijkste partner en afnemer van het kweekstation. Deze forellen gaan vandaag nog de Lbe en de Dille uit, zegt Van Werfvinghe. We registreren alles om een beeld te krijgen van hoe de aanvalten evolueren en of ze zich voldoende voortplanten. Daar forellen stellen hoge eisen aan hun omgeving. Voor de voortplanting hebben ze grondbodem nodig. Soms duurt het tien jaar voor we herstel zien.

Een deel van de uitzettingen komt ook de langstgaten ten goede. Het project draait dan ook voor een deel op visserij. Toen de vorige Vlaamse regering om besparingsredenen het kweekstation droegte op te stoppen, kwam er steun van wetenschappers van tien jaar drie teruggebracht. 'Wij draaien op enthousiasme en op vrijwilligers', zegt Auwers.

Een visser kweekt voor de natuur veel aan de bestelingsbater? Een kweekprogramma kost enkele tienduizenden euro's, zegt Auwers. Dit is een prijsje, als je het rekening met bijvoorbeeld het Duitse pro-

Waarom kweken wij?

Veel vissoorten en andere waterwezens waren er in de tweede helft van de twintigste eeuw slecht aan toe in Vlaanderen. Na enkele decennia van inspanning door tal van overheden, instanties en de waterkwaliteit te verbeteren en leefgebieden te herstellen, zit er weer beterschap in.

Om dieren kweken past in dat plaatje. Dat is het laatste reddmiddel voor sommige bedreigde soorten, zegt Johan Auwers van het kweekcentrum van het Inbo in Linkebeek. De kweekprogramma's hebben succes gehad voor enkele vissoorten. De rivierdonderpad is opnieuw levend en wel aanwezig in het Damme en het Dijkbeek. Er is een klein gezonde populatie, die het duizenden exemplaren bevat.

Ook voor de werpelings in het Maasbroek wordt het herstel gureng. Daar zijn geen uitzettingen meer nodig. In het Scheldbeekken ook. Het uitzetten van beestelieden in de Zandweg werd aanvankelijk goede resultaten voor maar werd staarregens en dat een droge zomer gouden in 2018 roef in het eten, de vissen werden nog maar op één plek aangekomen. De kopvoorn planten zijn opnieuw wortel te zien wel beten. Ook bij de kwabaal stellen onderzoeken een natuurlijke voorplanting vast. Als er een afname van de populatie is, die zich zeer snel herstelt, is dat een teken dat de vissen ingrijpen niet langer nodig is.

de vissen, onder de bezoekers. Door zijn oranje buik misleiden? 'We hebben er bijna vierduizend gekweekt in vier jaar tijd. Het is nu afwachten of ze in Boortmeerbeek zullen overleven. Wij stoppen in ieder geval met kweken voor de locatie'.

De opvolger is alvast gearriveerd: de voedseloverloop. Een ideaal heestje voor deze gederogte vijvers, want het mannee draagt de bevruchte eieren zorgzaam met zich mee. Toch heeft hij zo zijn machtskrachten. Hij dult maar de vrouwtjes. Een van de kwabakken kroelt van de larven. Deze pad had zulke zware klappen gekregen in Vlaanderen dat ze versterking moesten halen in Wallonië en Nederland. Oostmatten is hier de hoofdchap van amfibieënziekten zijn in gsmen en kansen, een groep decteren.

In Linkebeek zijn vijfduizend dikkopjes uit verschillende broedpopulaties waarmee gekweekt werd worden. Voor de voedseloverloop met succes uitgezet kan worden, moet zijn gebied in de hereneld zijn. Dit gebeurt onder meer in Oostvliet. Kweken is vaak wroeten, proberen te overleven in de natuur. 'Ze hadden we rivierdonderpadden in een witte bak geplaatst, maar ze werkten. We waagden niet waarom, met wel begrepen dat de vissen waren hapert zing. Na gekweekte kleur vergeer zoveel energie dat hij niet overleefde. Het was een donkere bakken. Hij doet het prima'.

'Een kweekprogramma kost enkele tienduizenden euro's.

Een prijsje, als je weet dat het Duitse programma voor de steun een miljoenenbudget heeft'

JOHAN AUWERS
Instituut voor Natuur en Bosonderzoek

'Kweken alleen volstaat niet. De waterkwaliteit moet goed zijn en je moet ook het leefgebied van de vissen herstellen'

JOHAN AUWERS
Instituut voor Natuur en Bosonderzoek

